

При перекладі текстів культурно-історичної тематики застосовують калькування поряд з поясненням в можливо більш короткому вигляді. Такий вид перекладу називається подвійним, або паралельним: *The devil is not so black as he is painted – Не так чорний диявол, як його малюють (дослівний переклад), Не такий страшний чорт, як його малюють; All asses wag their ears – Дурням властиво набирати глибокодумного вигляду (пояснення) тощо.*

Якщо в мові перекладу немає паремій, у більшому чи меншому обсязі еквівалентних вихідній пареміологічній одиниці, потрібно шукати відповідні за значенням і забарвлення слова, так звані однослівні часткові еквіваленти фразеологізмів: *It is the last straw that breaks the camel's back – Остання крапля переполює чашу; Better cut the shoe than pinch the foot – З двох лих вибери менше тощо.*

В окремих випадках, коли не можна підібрати ані еквіваленту, ані аналогу формується група паремій антонімічної зміни. В англійській мові вони не є багаточисельними: *A house divided against itself cannot stand (букв.: Будинок, поділений сварками, встояти не в силах) – Хто батьків поважає, той вовк не пропаде; The more haste, the less speed (букв.: Чим більше поспіш, тим менше швидкість.) – Тихше ідеши, далі будеш.*

Переклад як декодування ментальної ідентичності нації-носія мови відбувається також у випадку створення оказіонального неологізму.

Загалом, можна виокремити три основні напрями досліджень проблеми перекладу паремій як процесу декодування етнічної ідентичності, що їх розробляють сучасні вчені: 1. Етнічна ментальність як об'єкт теорії перекладу та етнопсихолінгвістики (Т. Р. Кияк, О. В. Бурда-Лассен, О. О. Нагорна). 2. Переклад лакун як одного з основних специфікаторів етнотомовної спільноти (Т. Боса, О. А. Крижко, О. І. Тетерянікова). 3. Переклад як засіб захисту та розвитку рідномовної ідентичності (І. Ю. Сковронська, О. І. Чередниченко, В.В. Шляхова) [9].

Прислів'я та приказки, будучи частиною культури даного народу, завжди залишалися і залишаться актуальними, незважаючи на розвиток економіки і техніки, на прогрес і т. д. У будь-який час прислів'я та приказки будуть характерною рисою даного народу, об'єктом уваги і дослідження.

З усього вищесказаного випливає, що будь-який перекладач повинен володіти навичками перекладу одиниць усної народної творчості, зміти не просто їх дослівно перекладати, а доладно і грамотно передавати їх основний зміст. Повна або часткова втрата національно-історичного колориту паремій можлива у випадку неусвідомлення перекладачем ментальної ідентичності нації-носія мови оригіналу та/або нації-носія мови перекладу, що не забезпечує декодування ментальної ідентичності нації. Навіть за умов координативного білінгвізму перекладача ментальна ідентичність націй, мови яких задіяні в процесі перекладу, буде декодована різною мірою в залежності від того, яка мова та культура є більш рідною у порівнянні з іншою.

Література:

1. Білоноженко В. М. Фразеологічний словник української мови : В 2 кн. / [уклад. В. М. Білоноженко та ін.]. – Київ : Наукова думка, 2003. – 1104 с.
2. Виноградов В. В. Избранные труды. Лексикология и лексикография / В. В. Виноградов. – М. : Наука, 2001. – 544 с.
3. Даниленко В. П. Языковая картина мира в концепции Л. Вайсгербера [Электронный ресурс] / В. П. Даниленко. – Режим доступа : old.islu.ru/danilenko/articles/vaiskart.htm
4. Дубенко О. Ю. Англо-американські прислів'я та приказки / О. Ю. Дубенко. – К. : Нова книга, 2004. – 416 с.
5. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча проблема / Р. П. Зорівчак. – Львів : Вища школа, 1983. – 175 с.
6. Корень О. В. Системно-функціональні особливості англійських прислів'їв : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / О. В. Корень. – Харків, 2000. – 20 с.
7. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : [підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.] / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2001. – 368 с.
8. Маравина М. В. Методологические аспекты исследования речевой выразительности актуализационного и манипулятивного начал в паремииологии [Электронный ресурс] / М. В. Маравина. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/>
9. Мінакова І. В. Проблема перекладу як процесу декодування етнічної ідентичності : огляд сучасних українських досліджень / І. В. Мінакова // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Філологічна. – 2012. – Вип. 25. – С. 92–93.
10. Полинченко Д. Ю. Естественный язык как лингвокультурный семиотический концепт : автореф. дис. канд. філол. наук : спец. 10.02.20 – «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / Д. Ю. Полинченко. – Волгоград, 2004. – 22 с.
11. Раевська Н. М. English lexicology / Н. М. Раевська. – Київ, 1991. – 236 с.

УДК 811.112:651.926

Л. В. Каушанська,

Національний технічний університет України «КПІ», м. Київ

ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДІЛОВИХ ЛИСТІВ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

У статті розглядаються граматичні особливості перекладу ще мало вивченої галузі німецькомовного ділового спілкування – сучасного міжнародного листування банківських установ.

Ключові слова: комунікація, епістолярний стиль, семантика, функціональні дієслівні конструкції, мовна економія, спрощення.

В статье рассматриваются грамматические особенности перевода ещё мало изученной области немецкоговорящего делового общения в международной переписке банковских предприятий.

Ключевые слова: коммуникация, эпистолярный стиль, функциональные глагольные конструкции, языковая экономия, упрощение.

The article discusses the grammatical peculiarities of the translation in the known field of German-speaking business communication – modern international correspondence banking institutions.

In modern social and political conditions, business letter plays an important social role as a means of international communication and increasingly affect economic progress. Today, it is impossible to imagine the work of small businesses and big companies without business correspondence. Official telegrams, faxes, telex, official letters are important communication

channels. Business letter belongs to the epistolary (official collective and interpersonal relationships, informal personal communication) genre business prose with complex functional nature.

The relevance of this study is due to the need for the development of important types of business communication, which regulates the organization and social behavior of the masses. Business letters are amenable to the influence of a number of clichés. They are business in nature and primarily serve for the pragmatic purposes. In this article there were investigated communicative-functional peculiarities of the text of a business letter and were identified the most significant typological characteristics of German business correspondence of banking organizations.

To achieve these objectives, the analysis of the relationship between extra-linguistic and linguistic text features of a business letter (which help to make the translation more accurate and adequate) was used in this article. The modern business letter is characterized by the use of common literary vocabulary, special official, stationery and other cliché words, as well as specific financial and banking terminology. Semantic-syntactic distribution of this vocabulary is defined by the field of business communication, in which correspondence is held, and by personal factors of communicants

Key words: communication, the epistolary style, semantics, functional verb constructions, speech savings, simplification.

Людина живе у світі текстів, що протягом останніх кількох років перетворилися із матеріалів у об'єкт та предмет лінгвістичного дослідження. Важливим феноменом текстового спілкування є діловий лист. Актуальність вивчення цього виду текстів обумовлена необхідністю узагальнення та закріплення тих громадських змін, що акумулюють тексти.

В комунікативному ракурсі в тексті втілюється єдність семантичного та прагматичного аспектів. Діловий лист розглядається нами як система лінгвістичних та екстралінгвістичних прикмет, властивостей та якостей в процесі ділового спілкування. Ця система реально функціонує в мовній діяльності та виступає як органічний взаємозв'язок, компоненти якого активно взаємодіють один з одним. Комерційна кореспонденція останніх років ведеться згідно з зовсім іншими правилами та соціокультурними нормами, що відрізняються значно більшим ступенем якості та експресивності. Всі ці зміни стали наслідком посиленої інтеграції світової економіки, необхідності швидкої та позитивної взаємодії в міжнародній «текстовій діяльності».

Як вид громадської комунікації, діловий лист виступає дзеркалом відповідних правових відносин. Тим не менш, не дивлячись на важливу роль ділового листа, в лінгвістиці немає одноставного визначення цьому явищу. Це пов'язано з невизначеністю при виділенні цього виду листів в самостійний жанр «епістолярій». Крім того, сам «епістолярний стиль» недостатньо досліджений як в українській, так і в зарубіжній лінгвістиці. Досить часто діловий лист в лінгвістиці кваліфікується як вид епістолярного жанру ділової прози. Термін жанр використовується як правило, як «явище стилістичне» [3, с. 150] та виражає функціональний вид певного стилю і притаманні йому стилеутворюючі фактори. Про те, що ділову кореспонденцію «обслуговує діловий стиль» [2, с. 15] пише А.Н.Гвоздьов. Акішина вказує на те, що епістолярний текст – це тип тексту з кордонами замкнутого характеру. Нижній кордон тексту, тобто його заключна фраза, «більше не дає виходу для розвитку заданої семантики» [1, с. 17]. Наприклад, в офіційних відповідях, повідомленнях та проханнях клішований характер ділового листа підкреслює наступні початкові та заключні фрази:

<u>Початок</u>	<u>Кінець</u>
Sehr geehrter Herr;	In Erwartung einer...;
Als Antwort auf...;	baldigen;
Ihrem Wunsche gemäß;	Rückäußerung;
Antwort Lassen Sie uns gefälligst;	Bitte, lassen Sie uns;
Wissen, ob....	zugehen.

Хоча ділові листи ведуться, як правило, умовними комунікантами, тобто представниками різних фірм та організацій, вони можуть торкатися питань особистих взаємовідносин. Текст ділових листів, як правило, містить складні синтаксичні конструкції з великою кількістю підрядних речень, сполучників, експліціруючими логічні зв'язки між пропозиціями. Мова ділового листа відрізняється логічною організацією, що займає важливе місце в його текстовій структурі. В тексті ділового листа активно проявляються експліцитно-логічна, суб'єктивно-предикатна побудова комунікативних висловлювань. В сучасних громадських умовах ділові листи характеризуються логічною структурою тексту, спрощеною побудовою синтаксичних конструкцій, чіткою та раціональною мовою, що сприяє створенню позитивного іміджу у адресата, а також дуже раціональним використанням термінів, скорочень та слів іншомовного походження.

Соціальні, економічні та культурні зміни мали вплив на граматичну природу ділового листа. Вайденфельд стверджує: «Мова ділового листа не повинна бути математично точна та намагатися коротко проінформувати адресата, її мета значно ширша: зацікавити, вплинути на певну ситуацію» [6, с. 67]. Ведення ділового листування є одною з важливих форм сучасного спілкування. На розвиток ділової кореспонденції впливають не тільки політичні чи економічні зміни, але й моральні цінності комунікантів. Зміни форм громадського життя, пов'язаний з ними розвиток нових типів ділового листа, а також надання самому офіційно-діловому стилю якісно нових характеристик, визначає необхідність вивчення природи ділового листа у всіх його мовних та екстралінгвістичних проявах.

Приблизно чверть всієї німецької лексики складають дієслова. В мові ділового листа вони виступають ключем до розуміння. Як слова, що вказують на певну дію, дієслова виступають ключовими елементами для реалізації комунікативного наміру адресата. На широке використання дієслів в діловому листі, які володіють чітко прагматичною направленістю, вказується в роботах Демидової та Смирнова; Шевченко та Светлової-Полячкової. Роботи цих вчених присвячені дослідженню комунікативного вираження дієслів *bitten, danken, berichten, mitteilen, betätigen, begläubigen*. Треба також вказати на часте вживання в ділових листах функціональних дієслівних конструкцій. Вони утворюють присудкове поле, в рамках якого максимально проявляється намір адресата конкретизувати певну дію. Основними елементами функціональних дієслівних конструкцій є додатки, прийменникова група та дієслово. Ці конструкції можуть надавати висловлюванню пасивний характер та поліпшувати його спеціалізацію. Їх використання в діловій мові пояснюється тенденцією до прагматичного, конкретного та всеоб'ємлюючого викладення [5, с. 50]. В ділових листах банківської справи виробництва, переважно на рівні встановлення контактів, функціональні дієслівні конструкції часто використовуються з дієсловами *kommen, stellen, stehen*. Наприклад: *zum Ausdruck kommen; in Frage kommen; Bedeutung (haben) zukommen; zur Verfügung stellen / stehen ...*

В ділових листах для передачі повідомлення про фінансові події та процеси найчастіше використовується 3 ос.мн. та 3 ос.од. В дієслівній системі часу сучасної німецької мови ділового листа домінує теперішній час. Широке використання цієї форми дієслова пояснюється поширеною комунікативною задачею: заключити адресанта та адресата в одне часове поле певної ділової ситуації. Ця ситуація далеко на завжди має лінійний характер. Вона також може проявлятися в циклічній формі, наприклад, тієї чи іншої банківської угоди, що фіксується від початку до кінця діловим листуванням. Теперішній час вико-

ристовується в діловому листі головним чином для вираження теперішніх подій, висловлювань та звернень. Користуючись класифікацією форм Хельбіга [4, с. 65—80], в першу чергу, ми виділяємо актуальну форму теперішнього часу, тобто ту, що не має модального фактору, та може бути виражена словами та словосполученнями: *zu dieser Zeit, in diesem Augenblick u.s.w.*

Недоконаний минулий час (претерітум) в діловому листуванні у порівнянні з використанням форм теперішнього часу не є настільки розповсюдженим, хоча в деяких листах, особливо аналітичного характеру, претерітум має вельми стійкий характер: *Wir fanden es bedauerlich, wenn unsere langjährige Zusammenarbeit wegen dieser Angelegenheit enden musste.*

Адресант часто замість претерітуму використовує минулий час (перфект). Він, як правило, використовується на початку листа, де мова йде про те, що вже (доконане) було зроблено. Часто це проявляється в посиланнях на: *Wir haben Ihr Schreiben vom 31. März 1996 bekommen; Leider haben Sie übersehen, dass ...;* Ця форма перфекта, що вказує на закінчення в минулому подій, активно використовується адресантом на початку практично всіх логічно побудованих текстів.

Форма Futur I, що виражає можливу подію в теперішньому часі, в ділових листах практично не використовується. В ділових листах, які обслуговують, наприклад, сферу грошових ринків і ринків капіталів, тобто фінансові угоди, що орієнтовані на конкретне майбутнє, використовуються активно. Адресант намагається виділити подію, яка обов'язково повинна статися. Наприклад, при настанні терміну платежу, часу купівлі або продажу фінансових засобів, або прав на них (опціони). Слушність використання форм майбутнього часу визначається ступінню орієнтації адресанта на майбутнє, тобто специфіку комунікативної задачі. Дієслово *werden*, його форми відмінювання посилюють значення інфінітиву основного дієслова та підкреслюють часто необхідну для адресанта часову дистанцію. Наприклад: *Wir werden Ihre Optionscheine ankaufen; Wir werden die Teillieferung am Anfang Juni abschicken.*

Для мови сучасного німецького ділового листа характерне часте використання іменників. Воно пояснюється перед усім наступними тенденціями:

- 1) намагання виділення дієслівного предикату в дієслівно-номінальній конструкції;
- 2) утворення складних слів з ціллю мовної економії.

Прагнучи до найбільш точного висловлювання та передачі інформації, адресант часто використовує похідні від дієслів іменники, що здатні нейтралізувати необхідність використання підрядних речень: *Es sind diese Zusammenschlüsse zur Vertretung der Interessen in allen Bereichen unseres Banksystems. Freie Wahl und Einsatz der zur Erreichung für angemessen erkannten Mittel.*

При позначенні комунікантів велику роль в ділових листах виконують також займенники, що позначають учасників тої чи іншої міжнародної угоди: партнерські організації або конкретні діючі особи. В даному випадку займенники проявляються як засіб текстової зв'язності (когерентності) з ціллю вказівки на діючу особу.

Прикметник як частина мови посідає важливе значення. Вони служать для визначення властивостей, ознак та обставин. Ці слова підкреслюють кількісно-якісний вид дії, події чи об'єкта. В ділових листах прикметники використовуються переважно в атрибутивному значенні. Атрибутивні прикметники дозволяють блокувати необхідність використання підрядного речення. Вони впливають на мовне та змістове ядро висловлювань і тим самим проявляють тенденцію до професіоналізації об'єкта та мовної економії. Таким чином атрибутивні прикметники виконують роль посилювача інформаційного впливу на адресата.

З метою виділення головного об'єкта адресант може намагатися підкреслити не стільки позначені дії, які зв'язані з об'єктом, що розглядається, скільки сам об'єкт, інформативно не завантажуючи його іншими визначеннями: *Die gelieferten EDV – Anlagen kommen am 23. April 1996.* В даному випадку адресант не намагається підкреслити, що трапляється з комп'ютерним обладнанням, а саме: *Die Lieferung von EDV – Anlagen.*

Головне призначення прислівників, що використовуються в ділових листах, – найближче визначення обставин. Вони більш чітко виражають вказівки на місце, час, причину чи вид дії, події або стану. Поряд з широким використанням в платіжних вимогах, вони також доволі часто використовуються для підкреслення результативних обставин події: *Wir werden den fälligen Betrag genau per Postnachnahme einziehen.*

Отже, сучасний діловий лист характеризується широким використанням загальнолітературної лексики, спеціальних офіційних, канцелярських слів та кліше, а також специфічною фінансово-банківською термінологією. Семантико-синтаксичний розподіл цієї лексики, в першу чергу, визначається тією сферою ділової комунікації, в якій ведеться листування, а також особистими факторами у комунікантів.

Діловий лист – це завершена архітектонічна побудова зв'язного тексту з властивими тільки йому обов'язковими та факультативними реквізитами. Якісна своєрідність літератури ділового спрямування виражається у тому, що у різних мовах для передачі даних одних і тих же відносин або характеристик вживаються неідентичні засоби мовного вираження, іноді лексичні засоби передаються граматичними і навпаки, а кількісна оригінальність втілюється у різній частотності. Нерідко труднощі німецько-українського перекладу ділової тематики зумовлені порушеннями граматичної норми німецької мови: дієслово-присудок може стояти не в кінці підрядного речення; означальне підрядне речення – не одразу після означального слова; порушена «рамкова» конструкція (відокремлюваний префікс стоїть не в кінці речення, а після дієслова, незмінювана дієслівна форма займає не останнє місце в реченні тощо). Під час перекладу необхідно правильно встановити глибинну структуру речення і перекладати його так, ніби цих відхилень у тексті оригіналу не існує.

За умови повного збереження смислу повідомлення під час перекладу німецьких речень із займенниками, що замінюють іменники, у перекладі українською мовою ці вказівні займенники у 64% випадків можна вилучати з речення перекладу, якщо це не порушує адекватності перекладу. Якщо Partizip II перекладається українською мовою іменником з прийменником, то останній переноситься на початок речення, тоді як у німецькому реченні Partizip II стоїть завжди в кінці, тобто після усіх залежних слів дієприкметникового звороту.

Важливим фактором, що впливає на організацію тексту, є соціальне середовище або соціальні образи ситуації спілкування, що визначають комунікативну діяльність між комунікантами, тобто складна система соціальних відносин. У компетентному діловому листуванні треба брати до уваги також соціокультурні норми, правила етики листування та емоціональні фактори, що дуже часто мають вирішальний вплив на рішення адресата.

Література:

1. Акишина А. А. Структура целого текста / А. А. Акишина – М., 1979. – 80 с.
2. Гвоздьов А. А. Избранные работы по орфографии и фонетике // К 70-летию со дня рождения (1892-1952) / А. А. Гвоздьов – М., 1963. – 45 с.
3. Кожина М. Н. О специфике художественной и научной речи в аспекте функциональной стилистики / М. Н. Кожина – Пермь, 1968. – 150 с.

4. Helbig G. Deutsche Grammatik / G. Helbig Leipzig. – 1968. – 146 S.

5. Sommerfeld R. E. Zur Aufstellung von Satztypen substantivischer Sätze des Deutschen unter Einbeziehung der Valenz / R. E. Sommerfeld. – 1988. – 150 S.

6. Weidenfeld K. S. Besser reden, schreiben, rechnen. – Grundlagen für Erfolg in Schule und Beruf. / K. S. Weidenfeld. Falken – Niederhausen / Ts. Verlag. 1995. – 184 S.

УДК 811.134.2'25

А. Ю. Марховська,

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, м. Київ

ВІДТВОРЕННЯ ІСПАНСЬКОЇ НЕЦЕНЗУРНОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Відтворення іспанської нецензурної лексики українською мовою, Марховська А.Ю. У даній статті розглядаються шляхи відтворення іспанської обценної лексики українською мовою. Для цього було здійснено аналіз функціонування відповідного прошарку лексики у системах іспанської та української мов. Матеріалом цієї наукової розвідки слугує роман К. Ріко-Годой «Бути жінкою і не померти, намагаючись залишитись нею» і його переклад українською мовою.

Ключові слова: обценізм, лайка, художній переклад, адекватність.

Воспроизведение испанской нецензурной лексики в переводе на украинский язык, Марховская А.Ю. В данной статье были рассмотрены способы воспроизведения испанской обценной лексики в украинском языке. Для этого был произведен анализ функционирования соответствующей лексической прослойки в испанском и украинском языках. Материалом этого исследования стал роман К. Рико-Годой «Cómo ser mujer y no morir en el intento» и его перевод на украинский язык.

Ключевые слова: обценнизм, бранные слова, художественный перевод, адекватность.

The ways of translating Spanish obscene words into Ukrainian, Markhovska A.Y. The following article is aimed to outline the most common and appropriate ways of translating Spanish obscene words and expressions into Ukrainian language. For this purpose there has been conducted an analysis focusing on the main functions of obscene words and expressions in Spanish and in Ukrainian. There have been given various definitions and classification paradigms of obscene words and phrases, according to Ukrainian, Spanish and Russian researchers. The article «The ways of translating Spanish obscene words into Ukrainian» is aimed to represent the general trends of use of obscene words and expressions in daily life, as well as the peculiarities of certain obscene words and phrases, that are normally being used in spoken Spanish. This investigation is based upon C. Rico Godoy's novel «Cómo ser mujer y no morir en el intento» (1990) and its translation into Ukrainian (2011). This analysis shows that the Spaniards are traditionally more prone to swearing, comparing with the Ukrainians, which is, however, generally not considered socially unacceptable behavior of any kind. Ukrainians, in their turn, tend to use less emotionally intense, if not neutral, words and set phrases. It is quite true that the above exposed situation may represent a problem when translating Spanish contemporary literary pieces into Ukrainian, since the trends of using strong language in Spanish and in Ukrainian slightly differ. It is, in its turn, an extremely interesting, creative and challenging task.

Key words: obscene words, swearwords, literary translation, adequacy.

Відомо, що прошарок обценної лексики присутній практично у кожній мові, наявний він також в іспанській та українській мовах. Вважається, що лайливі вислови мають давнє походження, яке пов'язують із вербалізацією непристойних жестів, покликаних висловлювати ставлення одного мовця до іншого або до комунікативної ситуації (напр., жест «дуля»).

На думку Л. О. Ставицької, обценною лексикою прийнято називати табуйовані непристойні слова та вислови [4, с. 17]. Це ті слова та вислови, які використовуються на позначення статевих органів та актів, інтимних частин тіла, фізіологічних відправлень та невербальних жестів [2].

Згідно з класифікацією, запропонованою Л.О. Ставицькою, характерні для української мови обценні слова та вислови можна поділити на наступні групи:

1. «Матірні» слова, пов'язані з сексуальною діяльністю;
2. Обценізми сексуальної та несексуальної сфери.

Для іспанського ж мовного простору, на думку Антоніо Лукаса, найбільш характерними є наступні різновиди обценної лексики [5]:

1. Бласфемізми (богохульні слова та вислови);
2. Обценізми сексуальної сфери;
3. Скатологічна лексика (слова та вислови, пов'язані з фізіологічними відправленнями).

Відповідно, типи обценних слів та висловів, характерних для іспанської та української мов, багато у чому збігаються. Проаналізувавши низку досліджень, присвячених функціонуванню обценної лексики у системах різних мов, ми з'ясували, що деякі науковці намагаються знайти відповідь на питання про те, чому і задля чого люди лаються. В. І. Жельвіс, зокрема, вважає, що порушення існуючих мовних табу шляхом вжитку нецензурної лексики можна порівняти з участю у карнавалі, коли мовець нібито вдає з себе іншу людину, «одягає маску» [1, с. 36–37]. Втім, таке «карнавальне» сприйняття нецензурних слів зникає, коли їх вжиток стає нормою, а не грою у порушення правил. Л.О. Ставицька, у свою чергу, переконана у тому, що роль нецензурних слів та висловів необхідно розглядати залежно від віку та статі мовця, а також соціальної страти, до якої він належить [4, с. 35]. Приміром, у середовищі підлітків лайка є тим, що свідчить про приналежність кожного з них до однієї й тієї ж групи, тобто, способом самоідентифікації. Так, вважається, що чоловіки лаються частіше, ніж жінки, проте з вуст жінки лайливе слово або вислів звучить більш потужно. Крім того, традиційно в Україні чоловіки утримуються від лайки у присутності жінок та дітей. З іншого боку, серед певних прошарків суспільства лайливі слова використовуються «замість розділових знаків». Як бачимо, у кожному з перерахованих вище випадків функція лайки є відмінною, різним є і ступінь експресивності, притаманний непристойному слову, вжитому у кожній комунікативній ситуації. Відтак, «сила» лайки проявляється у тому ступені, яким її наділяє безпосередньо мовець. Про експресивність лайки пише й іспанський дослідник Рауль дель Посо: «Немає іншої такої мови, як наша, якою можна було б так само гарно когось принизити. Це мова заздрощів та злості. Втім, це приносить і певне полегшення» [5]. Думку про те, що вжиток непристойних слів у певних ситуаціях можна порівняти з катарсисом, поділяє і Л. О. Ставицька. Вона вважає, що порушення табу, вербалізованим проявом якого є лайка, можна вважати не тільки локутивним, а й іллокутивним актом [4, с. 26]. Ін-